

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 grudnia 2022 roku

Sąd Okręgowy w Poznaniu II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Anna Kulczewska-Garcia

po rozpoznaniu w dniu 5 grudnia 2022 roku

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa (...) **Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością spółka komandytowa w P.**

przeciwko **Bankowi (...) Spółce Akcyjnej w W.**

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego Poznań – Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu

z dnia 9 września 2022 r.

sygn. akt I C 1855/21

1. oddała apelację;
2. zasądza od pozwanego na rzecz powoda 900 zł tytułem zwrotu kosztów procesu za instancję odwoławczą.

Anna Kulczewska-Garcia

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 9 września 2022 r., sygn. akt I C 1855/21 Sąd Rejonowy Poznań-Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu w pkt. 1 zasądził od pozwanego Banku (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz (...) Sp. z o.o. Sp. k. z siedzibą w P. kwotę 5.472,51 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 20 września 2018 r. do dnia zapłaty, a w pkt. 2 zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 2.217 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Powyższy wyrok zaskarżył w całości apelacją pozwany, zarzucając Sądowi Rejonowemu :

1. naruszenie art. 58 kc w zw. z art. 49 u.k.k poprzez niewłaściwe zastosowanie i uznanie iż umowa cesji zawarta z (...) spółka z o.o sp.k a kredytobiorcą jest ważna podczas gdy umowa cesji miała na celu obejście przepisów ustawy o kredycie konsumenckim a tym, samym jest dotknięta sankcją nieważności bezwzględnej,
2. naruszenie prawa materialnego w postaci art. 49 ust. 1 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. z 2011 r., Nr 126, poz. 715; dalej u.k.k.) poprzez błędną jego wykładnię i uznanie, że w przypadku przedterminowej spłaty kredytu, obniżeniu ulegają wszystkie koszty kredytu, bez względu na to, czy dotyczą one okresu, o który skrócono czas obowiązywania umowy, podczas gdy zgodnie z powyższym przepisem, w przypadku przedterminowej spłaty kredytu, obniżeniu ulegają tylko te koszty, które dotyczą okresu, o który skrócono czas obowiązywania umowy,

3. naruszenie prawa materialnego w postaci art. 49 ust. 1 u.k.k. poprzez błędną jego wykładnię polegającą na uznaniu, że redukcja całkowitego kosztu kredytu ma charakter proporcjonalny, tj. winna być dokonana proporcjonalnie do okresu, o który skrócono czas trwania umowy, podczas gdy zastosowanie takiej metody rozliczeń nie znajduje uzasadnienia w obowiązujących przepisach.

Na podstawie tak sformułowanych zarzutów apelujący wniósł o :

1. zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa w całości,
2. zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania za obie instancje, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Apelujący wniósł również o przedstawienie Sądowi Najwyższemu zagadnienia prawnego budzącego poważne wątpliwości.

W odpowiedzi na apelację powód wniósł o oddalenie apelacji jako oczywiście bezzasadnej oraz o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania odwoławczego wraz z kosztami zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje :

Apelacja jest bezzasadna.

Sąd Rejonowy prawidłowo ustalił stan faktyczny sprawy, a ustalenia te Sąd Okręgowy podziela i uznaje za własne (art. 382 kpc) . Nie były one nadto kwestionowane w apelacji. Sąd Okręgowy aprobejuje również ocenę prawną Sądu I instancji, a przeciwnie stanowisko pozwanego nie zasługuje na uwzględnienie.

Brak było podstaw do zwrócenia się do Sądu Najwyższego o rozstrzygnięcie zagadnienia prawnego, związanego z czasowym aspektem obowiązywania wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (dalej: TSUE) z 11 września 2019 r. w sprawie C-383/18. Problem ten leży poza zakresem kognicji sądów krajowych, w tym Sądu Najwyższego (postanowienie SN z 28 kwietnia 2010 r., III CZP 3/10) i został wyjaśniony przez sam Trybunał Sprawiedliwości w wyrokach z 27 marca 1980 r., sygn. 61/79 i w połączonych sprawach o sygn. 66/79, 127/79 i 128/79 (także wyrok Trybunału Sprawiedliwości z 29 listopada 2001 r., C-366/99). W wymienionych orzeczeniach wskazano, iż wykładnia przepisu prawa wspólnotowego dokonana przez Trybunał w ramach kompetencji przyznanej mu przez art. 177 Traktatu (przenumerowany przez Traktat z Amsterdamu na art. 234 WE, a po wejściu w życie Traktatu z Lizbony - na art. 267 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej - wersja skonsolidowana Dz. Urz.UE. C 202 z 2016 r., s. 47) wyjaśnia i precyzuje, tam gdzie to konieczne, znaczenie oraz zakres tego przepisu, tak jak należy lub należało go stosować od momentu jego wejścia w życie. Poddany takiej wykładni przepis może i powinien być stosowany przez sądy również do stosunków prawnych powstałych przed wydaniem wyroku co do wniosku o dokonanie wykładni, pod warunkiem, że spełnione są wszystkie pozostałe przesłanki umożliwiające wniesienie do właściwego sądu powództwa dotyczącego zastosowania tego przepisu. Wyrok Trybunału ma więc charakter deklaratoryjny - nie tworzy prawa, ale określa jego wiążącą wykładnię, obowiązującą *ex tunc*, chyba że w wyroku zaznaczono, iż wywiera on skutki jedynie na przyszłość. Skoro wyrok TSUE w trybie art. 267 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej zapada na tle stanu faktycznego przedstawionego przez sąd występujący z pytaniem prejudycjalnym (zatem mającego miejsce przed wydaniem wyroku - jak w sprawie C-383/18), to nie może być uznawany wyłącznie jako podstawa wykładni przepisów na przyszłość, w odniesieniu do stosunków czy zdarzeń prawnych zaistniałych po jego wydaniu (w tym wypadku do umów o kredyt konsumencki zawartych po dniu 11 września 2019 r.). Omawiana kwestia nie budzi wątpliwości w orzecznictwie sądów polskich (postanowienie SN w składzie siedmiu sędziów z 14 października 2015 r., I KZP 10/15; wyrok NSA z 13 grudnia 2016 r., I GSK 305/15). Przepis art. 390 k.p.c., jako wyjątek od zasady samodzielnego rozstrzygania sprawy przez sąd właściwy, podlega ścisłej wykładni co do przesłanek jego stosowania (postanowienie SN z 5 grudnia 2019 r., III CZP 33/19).

Jako bezzasadny należy ocenić także zarzuty naruszenia art. 58 § 1 k.c. w zw z art. 49 u.k.k. Powód opiera swoje roszczenie na nabytej w drodze przelewu wierzytelności, wraz z którą przeszły na niego wszelkie związane z nią prawa (art. 509 k.c.). Strona powodowa jest przedsiębiorcą, ale nabyła wierzytelność od konsumenta. Wierzytelność, która powstała w ramach stosunku prawnego łączącego konsumenta z pozwanym bankiem, także dotycząca niedozwolonych postanowień umowy bądź wynikająca z art. 49 u.k.k., jest zbywalna (art. 57 § 1 k.c.) i może być przeniesiona na osobę trzecią, bowiem nie sprzeciwia się temu właściwość zobowiązania - w tym przypadku mającego źródło w umowie kredytu, ani też nie wyklucza tego ustawa, a w rozpoznawanej sprawie również postanowienia umowne (art. 509 § 1 k.c.). Z punktu widzenia dłużnika obojętne jest wobec kogo spełni on świadczenie - czy do rąk konsumenta, czy na rzecz nabywcy jego wierzytelności. Cesja wierzytelności nie zagraża w takiej sytuacji interesom dłużnika (uchwała SN z 6 kwietnia 2018 r., III CZP 114/17). Dlatego też żądanie zwrotu części całkowitego kosztu kredytu przez nabywcę wierzytelności powstałej w ramach szczególnej ochrony udzielonej konsumentowi przez ustawodawcę nie może być uznane za obejście prawa. Praktyczną konsekwencją przyjęcia odmiennego zapatrywania byłoby faktyczne wyłączenie z obrotu tego rodzaju wierzytelności konsumenckich, prowadzące tym samym do nieuprawnionego poszerzenia przewidzianego w art. 509 § 1 k.c. in fine zamkniętego katalogu ustawowych zakazów przenoszenia wierzytelności. W ten sposób konsument zostałby pozbawiony możliwości swobodnego rozporządzania swoim prawem i przez to zmuszony do samodzielnego dochodzenia takich wierzytelności. Żądanie zwrotu części całkowitego kosztu kredytu przez nabywcę wierzytelności nie może być uznane za nadużycie prawa podmiotowego, ani też nie jest sprzeczne z społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa i z zasadami współzycia społecznego. Należy dodać, że wyrok TSUE z 11 września 2019 r., C-383/18, zapadł na gruncie sporu pomiędzy przedsiębiorcą będącym nabywcą wierzytelności a przedsiębiorcą udzielającym pożyczek, kredytów. Trybunał wskazał, że zbycie wierzytelności konsumenckiej na rzecz przedsiębiorcy nie stanowi przeszkody dla stosowania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48/WE z 23 kwietnia 2008 r., bowiem nie decyduje o tym tożsamość stron sporu, lecz status stron umowy kredytu.

Ustosunkowując się do zarzutów naruszenia art. 49 ust. 1 u.k.k. zauważyć należy, że przed wydaniem powołanych przez Sąd Rejonowy wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 11 września 2019 r., C-383/18, Legalis nr 2253206 oraz uchwały Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 2019 r., III CZP 45/19, Legalis nr 2259276, rozstrzygających w sposób ostateczny kwestię wykładni art. 49 ust. 1 u.k.k., interpretacja tego przepisu wywoływała wątpliwości. Zgodnie z jednym stanowiskiem regulacja art. 49 ust. 1 ustawy o kredycie konsumenckim nie obejmowała swoim zakresem całkowitego kosztu kredytu, a jedynie koszt kredytu dotyczący okresu, o który skrócono czas obowiązywania umowy. Prowadziło to do wniosku, że koszty pobierane jednorazowo za określone czynności lub usługi (np. opłata przygotowawcza pokrywająca koszty udzielenia kredytu, prowizja pośrednika za zawarcie umowy kredytowej) nie ulegają obniżeniu w razie spłaty kredytu przed terminem (por. np. wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 5 czerwca 2018 r., XXVII Ca 479/18, Legalis nr 1856529). Wedle przeciwnego poglądu art. 49 ust. 1 u.k.k. obejmowało swoim zakresem całkowity koszt kredytu, a intencją ustawodawcy było, aby nie różnicować możliwości obniżenia kosztu kredytu w zależności od tego, jaki charakter ma ten koszt i w jakim czasie został poniesiony. Istotą i celem tego rozwiązania jest zatem ustanowienie proporcjonalnej redukcji całkowitego kosztu kredytu – niezależnie od tego, kiedy ten koszt został poniesiony przez kredytobiorcę (por. wyrok Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 22 czerwca 2017 r., III Ca 10/17, Legalis nr 1771516).

Spór ten został ostatecznie rozstrzygnięty w powołanych wyżej orzeczeniach TSUE oraz Sądu Najwyższego. W tej sytuacji nie można podzielić poglądu pozwanego kwestionującego stanowisko zajęte przez te Sądy. Pogląd ten jest w sposób jednoznaczny sprzeczny z utrwaloną obecnie wykładnią art. 49 ust. 1 u.k.k. zakładającą, że przewidziane w art. 49 ust. 1 u.k.k. uprawnienie konsumenta do obniżenia całkowitego kosztu kredytu w przypadku jego spłaty w całości przed terminem określonym w umowie obejmuje także prowizję za udzielenie kredytu. Zauważyć przy tym należy, że opowiedzenie się przez TSUE oraz Sąd Najwyższy za jedną z dwóch możliwych wykładni określonego przepisu (art. 16 ust. 1 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48/WE z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie umów o kredyt konsumencki oraz uchylająca dyrektywę Rady 87/102/EWG z dnia 23 kwietnia 2008 r., Dz.Urz.U.E.L Nr 133, str. 66 oraz art. 49 ust. 1 u.k.k.) nie stanowi wykładni contra legem, uniemożliwiającej dokonanie prounijnej wykładni przepisów prawa krajowego. Skoro bowiem w rezultacie interpretacji danego przepisu możliwe są dwa

różne sposoby jego rozumienia, to nie można uznać, aby wybór jednej z tych interpretacji stanowił wykładnię wprost sprzeczną z treścią przepisu. Jeśli zaś możliwe jest doprowadzenie, w wyniku określonych zabiegów interpretacyjnych, do zgodności przepisów prawa krajowego z dyrektywą, to nie można zgodzić się z tezą, aby pomiędzy art. 49 ust. 1 u.k.k. a art. 16 ust. 1 ww. dyrektywy zachodziła niezgodność tego rodzaju, która wymagałaby interwencji ustawodawcy. Nie istnieją zatem przeszkody do przyjęcia za wiążącą wykładnię prawa unijnego dokonaną przez TSUE w ww. wyroku, czego potwierdzeniem jest uchwała SN III CZP 45/19. Zmiana „otoczenia prawnego” wynikająca z przedmiotowych orzeczeń jest zaś wynikiem naturalnego procesu rozwoju orzecznictwa i kształtowania się określonej wykładni konkretnych przepisów prawnych, co nie świadczy w żaden sposób o niemożności przeprowadzenia na gruncie art. 49 ust. 1 u.k.k. prounijnej interpretacji prawa krajowego.

Zarazem jeśli uzna się za słuszne stanowisko, zgodnie z którym istotą i celem art. 49 ust. 1 u.k.k. jest ustanowienie proporcjonalnej redukcji całkowitego kosztu kredytu – niezależnie od tego, kiedy ten koszt został poniesiony przez kredytobiorcę – to jasno z tego wynika, że Sąd Rejonowy prawidłowo zastosował tzw. metodę liniową przy obliczaniu wysokości prowizji do zwrotu na rzecz powoda. Choć zatem w wyroku TSUE C-383/18 oraz uchwale SN III CZP 45/19 brak jest odniesienia się co do sposobu obliczania należnej kredytobiorcom kwoty prowizji do zwrotu, w związku z przedterminową spłatą kredytu (pożyczki), to jednak opowiedzenie się przez TSUE oraz SN za jednym z występujących w orzecznictwie poglądów rodzi jednoznaczne konsekwencje także dla określenia metody obliczania kwoty prowizji, należnej konsumentowi. Stanowisko, iż właściwą metodą obliczenia wysokości należnej konsumentowi prowizji w przypadku przedterminowej spłaty kredytu (pożyczki), jest metoda liniowa, prezentuje także Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (por. <https://finanse.uokik.gov.pl/kredyty-konsumenckie/stanowisko-prezesa-uokik-ws-interpretacji-art-49-ustawy-o-kredycie-konsumenckim-w-kontekście-wyroku-tsue/>) oraz Rzecznik Finansowy (por. <https://rf.gov.pl/2020/07/31/przedterminowe-splaty-kredytu-konsumenckiego-stanowisko-rzeczniaka-finansowego/>).

Z tych wszystkich względów apelacja pozwanego podlegała oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c. jako bezzasadna, o czym Sąd Okręgowy orzekł w pkt. 1 sentencji wyroku.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono w pkt. 2 wyroku na podstawie art. 98 §1 i 3 k.p.c., art. 99 k.p.c., art. 108 §1 k.p.c. w zw. z art. 391 §1 k.p.c. oraz na podstawie §2 pkt. 4 w zw. z §10 ust. 1 pkt. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych z dnia 22 października 2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 1804 ze zm.). Na koszty te złożyły się koszty zastępstwa procesowego strony powodowej w kwocie 900 zł, które pozwany obowiązany jest zwrócić powodowi.

Anna Kulczewska-Garcia